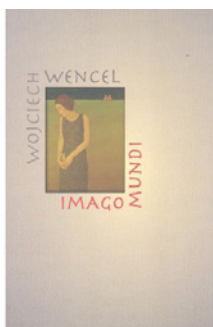

Imago mundi

Wydawnictwo AA, Warszawa 2005
Arcana, Kraków 2017 (w tomie *Wiersze wybrane*)

Poeta zdaje się wpisywać swój utwór w długą tradycję epopei chrześcijańskiej – przedstawiając właśnie symboliczną wędrówkę człowieka przez piekło i czyściec w stronę nieba. W jednej z pieśni Imago mundi autor wprost wskazuje tradycję, do której się odwołuje. Podkreśla, że chce podążać drogą wyznaczoną przez Dantego i T.S. Eliota. Czy jego poemat stanie się kiedyś dla nas równie ważny jak Boska Komedia i Ziemia jałowa?

Wojciech Kudyba

Opis

Pisarz zrealizował w swym utworze ambitny plan nakreślenia historii polskiej duszy ostatnich dwudziestu lat. Stworzył syntetyczny obraz stanu polskiego sumienia na progu nowego tysiąclecia, obalając za jednym zamachem dwa dość wygodne mity – o szczęściu człowieka wyzwolonego z ram obyczajowych i bezgrzesznej egzystencji wspólnot lokalnych. Ten drugi funkcjonuje w twórczości Wencela jako sielankowy obraz rodzinnej wioski – Matarni (obecnie dzielnicy Gdańska). Czytając pierwsze pieśni poematu, można odnieść wrażenie, że zakorzenienie geograficzno-społeczne autor traktuje jako źródło zakorzenienia metafizycznego, a ład lokalnych obyczajów i rytuałów jako porządek moralny i duchowy – przeciwstawiający się chaosowi i złu świata zewnętrznego. Wizja ta w kolejnych partiach utworu zostaje jednak poddana druzgocącej próbie. Opisany w pierwszej pieśni arkadyjski porządek stworzenia ma swój ciemny odpowiednik w pieśni ósmej: „co robić gdy zburzone już wszystkie kapliczki / wszystkie sny o istnieniu oprawionym w ramkę / i wśród puszek butelek i pism erotycznych / dowiadujesz się nagle kim jesteś naprawdę”. Poetycką wizję lokalnego raję, przedstawioną na początku poematu, wkrótce zastąpiono inną: „co nam zostało z wczoraj – tylko to wspomnienie: / klub nazywa się „Eden” ale jest w nim ciem-

no / siedzimy podziwiając jakąś nową Ewę / która się nam wydaje prawdziwą poezją”. Opuszczając kulturę lokalną i domowe obyczaje, rozstając się z dziecięcą religijnością – zatem włączając się w rytm i mentalność nowoczesności – bohater nie doznaje jednak ani euforii z powodu odzyskanej autonomii, ani satysfakcji z powodu nowych przyjemności. Choć poddaje się nowym obyczajom, nie czuje się spełniony. Świat, który jeszcze w pierwszych częściach poematu jawi się jako pełnia bytu, z wolną odstania przed nim swój mroczny rewers – staje się pustkowiem. I nie chodzi wyłącznie o żywość nicości, ogarniające od zewnątrz domowe zacisze. Chodzi o coś więcej. Osoba wypowiadająca się w poemacie zaznacza m.in.: „...pustka jest nasza przywieziona z domu”. Stopniowo odkrywa obszary nicości w sobie. Wyzwolenie, jakie oferuje nowoczesność, okazuje się wyzwoleniem do pustki. To, co budujemy – zauważa Wencel – to, co wnosimy, realizując naszą wolność, często okazuje się ruiną: rozpadają się nasze miasta, domy, więzy rodzinne, międzyludzkie relacje, obyczaje. Na szczęście poeta nie odbiera nam nadziei. Finał utworu pokazuje bowiem, że nasze moralne upadki mogą stać się początkiem przemiany, której reżyserem jest sam Bóg, szukający nas „na drodze z burdelu do samu”. Wielki temat poezji Wencela – wciąż zbyt słabo opisany – to temat nawrócenia.

Informacje dodatkowe

Wojciech Wencel to nie tylko poeta, ale i felietonista. Jest uważany za jednego z najbardziej kontrowersyjnych polskich pisarzy. Na forach internetowych budzi skrajne emocje – od uwielbienia po nienawiść. Jego poemat w dużej mierze ma charakter autobiograficzny, o czym autor rzetelnie informuje w objaśnieniach, jakie dołącza do swego poematu.

Tematy do dyskusji

- Na czym polega podróż bohatera, czy on zmienia się w czasie jej trwania?
- Na czym polega upadek bohatera, dlaczego jego świat się rozpada?
- Co pozwoliło bohaterowi wrócić na dobra drogę?
- Jaką rolę odgrywa w poemacie obraz rodziny?
- Czego nauczył się bohater w trakcie swojej wędrówki?

Warto przeczytać

Po 2010 r. Wojciech Wencel zmienia kierunek swojej poezji. Dawniej czerpał ze źródeł klasycznych, obecnie źródłem inspiracji staje się dla niego przede wszystkim tradycja romantyczna. Obok metafizyki równie ważna staje się historia – zwłaszcza dramatyczna historia XX wieku. W *Wierszach wybranych* znajdują się liryki poświęcone historii – z tomów *De profundis* oraz *Epigonia*.

Poleca

Wojciech Feliks Kudyba – polski poeta, krytyk, historyk literatury. Profesor nadzwyczajny w Katedrze Literatury Współczesnej UKSW. Współzałożyciel grupy poetyckiej „Topoi”.

